Raadsbesluit

Nummer
26int03673

Onderwerp
Participatieverordening gemeente Borne 2026

de raad van de gemeente Borne;

gelet op het raadsvoorstel d.d. XX/XX/2026, met kenmerk 26int03670, waarvan de motivering onlosmakelijk deel uitmaakt van dit besluit.

gelet op de Participatieleidraad Borne d.d. 1 oktober 2024, met kenmerk 24bij06999, waarvan de motivering onlosmakelijk deel uitmaakt van dit besluit.

gelet op het Uitvoeringsprogramma participatie d.d. 12 mei 2026, met kenmerk 26int00370 waarvan de motivering onlosmakelijk deel uitmaakt van dit besluit.

besluit:

vast te stellen de:

Participatieverordening gemeente Borne 2026

Artikel 1. Onderwerp van de verordening

1. Deze verordening regelt de wijze waarop inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid, plannen, projecten en besluiten.

2. Deze verordening is tevens van toepassing op de wijze waarop de gemeente Borne reageert op en, waar passend, ondersteuning biedt aan initiatieven vanuit de samenleving.

Artikel 2. Begripsbepalingen
In deze verordening wordt verstaan onder:

a. Participatie
Het betrekken van inwoners en andere belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid, projecten en besluiten, alsmede het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving.
b. Beleid
De gedragslijn, het project, programma of plan van de gemeente om een bepaald doel te realiseren.
c. Inwoners
Ingezetenen als bedoeld in artikel 2 van de Gemeentewet.
d. Maatschappelijke organisaties
Verenigingen, stichtingen, buurtcomités, ondernemingen zonder winstoogmerk en andere organisaties die tot doel hebben een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving binnen de gemeente

e. Initiatiefnemer
Het bestuursorgaan, een inwoner, ondernemer of maatschappelijke organisatie die het initiatief neemt tot een participatieproces.
f. Bestuursorgaan
De gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester.
g. Participatieproces
Het geheel aan activiteiten waarmee belanghebbenden worden betrokken bij gemeentelijke besluitvorming of uitvoering.
h. Beleids- of projectparticipatie
Het vroegtijdig betrekken van inwoners, ondernemers en organisaties bij de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van gemeentelijk beleid en projecten. Het doel is om bewust meningen, ideeën en belangen mee te nemen om zo tot betere plannen en besluitvorming te komen die beter aansluiten bij de samenleving. Burgerparticipatie kan de vorm aannemen van informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen;
i. Inspraak
Een door of namens een bestuursorgaan georganiseerde gelegenheid voor inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden om hun mening over beleidsvoornemens te geven en daarover toelichting te geven en van gedachten te wisselen voorafgaand aan de definitieve besluitvorming door de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester;
j. Uitdaagrecht
Het recht van inwoners en maatschappelijke organisaties om het college te verzoeken om de uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen.

Artikel 3. Reikwijdte
1. Deze verordening is van toepassing op participatie bij:
   a. beleid en beleidsontwikkeling;
   b. projecten en plannen;
   c. overige besluiten van bestuursorganen waarbij participatie wenselijk of wettelijk verplicht is.

2. Deze verordening laat wettelijke participatieverplichtingen uit andere wet- en regelgeving, waaronder de Omgevingswet, onverlet.

Artikel 4. Uitgangspunten van participatie
1. De vorm, intensiteit en invulling van participatie zijn maatwerk en worden afgestemd op:
   a. het onderwerp en de maatschappelijke impact;
   b. de fase van besluitvorming;
   c. de rol van de initiatiefnemer;
   d. de betrokken doelgroepen.

Artikel 5. Rollen en verantwoordelijkheden
1. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen bevoegdheid of inwonersparticipatie plaatsvindt en ten aanzien van zijn eigen taken of om toepassing van het uitdaagrecht kan worden verzocht.

2. De gemeenteraad:
   a. stelt de kaders voor participatie vast;
   b. kan participatie inzetten ten behoeve van zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol.

3. Het college van burgemeester en wethouders:
   a. is verantwoordelijk voor de uitvoering van participatie bij beleid, plannen en projecten;
   b. bepaalt per geval de participatieaanpak binnen de door de raad vastgestelde kaders;
   c. kan nadere uitvoeringsregels vaststellen over participatieprocessen, mits deze passen binnen deze verordening en de door de gemeenteraad vastgestelde kaders.

Artikel 6. Plan voor participatie

1. Indien een bestuursorgaan besluit participatie toe te passen, wordt vastgelegd:
   a. het doel van de participatie;
   b. het onderwerp en de afbakening;
   c. welke belanghebbenden worden betrokken;
   d. de gekozen participatievorm(en);
   e. het niveau van participatie;
   f. de wijze van terugkoppeling en verslaglegging;
   g. de wijze van evalueren.

2. Deze vastlegging maakt onderdeel uit van een participatieplan, projectplan of ander besluitvormend document.

Artikel 7. Beleids- of projectparticipatie (burgerparticipatie)

1. Elk bestuursorgaan stelt ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden bij de start van een proces voor de vaststelling van een visie, beleid, plan, programma of project vast, of beleids- of projectparticipatie wordt toegepast en binnen welke kaders.

2. Het bestuursorgaan maakt voor de start van het participatieproces het voornemen hiertoe bekend op de voor dat proces geschikte wijze.

3. Het bestuursorgaan kan voor specifieke beleidsterreinen nadere regelingen treffen.

4. Het bestuursorgaan stelt voor de verdere werkwijze van beleids- of projectparticipatie een handreiking op.

Artikel 8. Inspraak

1. Elk bestuursorgaan kan ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden besluiten of inspraak wordt verleend bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid, tenzij dit wettelijk verplicht is.

2. Bij inspraak is afdeling 3.4 van Algemene wet bestuursrecht van toepassing, tenzij het bestuursorgaan een ander proces vaststelt.

3. Geen inspraak wordt verleend:
   a. ten aanzien van ondergeschikte herzieningen van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen;
   b. indien inspraak bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
   c. indien sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
   d. inzake de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
   e. indien de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat inspraak niet kan worden afgewacht;
   f. indien het belang van inspraak niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving;
   g. ten aanzien van een beleidsvoornemen dat uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op interne of organisatorische aangelegenheden van de gemeente.

Artikel 9. Uitdaagrecht

1. Inwoners en maatschappelijke organisaties kunnen bij het college een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht indienen.

2. Het verzoek bevat in ieder geval:
   a. een omschrijving van de gemeentelijke taak waarop het verzoek betrekking heeft;
   b. de reden voor het verzoek;
   c. het resultaat dat de indiener met het verzoek beoogt.
   d. het college beoordeelt het verzoek en legt het, indien nodig, voor aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om over het verzoek te besluiten.
   f. het bevoegde bestuursorgaan beoordeelt het verzoek en besluit gemotiveerd over de toepassing van het uitdaagrecht.
   g. indien het verzoek wordt toegewezen, worden afspraken gemaakt over de uitvoering van de taak en de wijze waarop de uitvoering wordt gemonitord en geëvalueerd.
   h. het college stelt nadere regels vast over de indiening, behandeling en beoordeling van verzoeken en over de uitvoering, monitoring en evaluatie van het uitdaagrecht.
   i. het college informeert de gemeenteraad periodiek over de toepassing van het uitdaagrecht.

Artikel 10. Beoordeling verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Indien het verzoek betrekking heeft op een bevoegdheid van de gemeenteraad, legt het college het verzoek ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

2. Het bevoegde bestuursorgaan maakt het besluit over het verzoek en de motivering daarvan openbaar, met inachtneming van de wettelijke voorschriften over openbaarmaking en bescherming van persoonsgegevens

Artikel 11. Evaluatie en monitoring

1. Het college draagt zorg voor het evalueren van participatieprocessen.

2. De werking van deze verordening en de toepassing daarvan worden periodiek geëvalueerd, waarbij ervaringen uit de praktijk worden betrokken.

Artikel 12. Overgangsrecht

Met de inwerkingtreding van deze verordening vervalt de inspraakverordening gemeente Borne 2005.

Artikel 13. Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking.

Artikel 14. Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente Borne 2026.

Vastgesteld in de openbare vergadering van […] 2026.

De voorzitter,

De griffier,

Bijlage: Artikelsgewijze toelichting op de participatieverordening

Artikel 1.
Dit artikel geeft de onderwerpen van de verordening aan. De verordening verankert hoe wij als gemeente onze inwoners gaan betrekken en hoe initiatiefnemers ons als gemeente kunnen betrekken.

Artikel 2.
Dit artikel geeft definities van verschillende begrippen die worden gebruikt in de verordening.

Artikel 3.
Geeft aan bij welke type participatie de verordening van toepassing is.

Artikel 4.
Dit artikel bevat de belangrijkste uitgangspunten voor participatieprocessen. Door participatieprocessen op deze punten af te stemmen, organiseren wij passende processen met gesprekken op het juiste moment met de juiste publieksgroepen.

Artikel 5.
Geeft aan welk bestuursorgaan wanneer aan zet is bij participatieprocessen. Verschillende projecten hebben verschillende besluitvormers. Er is voor gekozen om het bestuursorgaan dat het uiteindelijke resultaat van het project moet vaststellen, ook aan de voorkant het participatieplan vaststelt. Dit betekent ook dat elk bestuursorgaan voor haar eigen onderwerpen een participatieproces kan initiëren.

Artikel 6.
Dit artikel benoemt de minimale onderwerpen die in iedere participatieaanpak worden opgenomen. De omvang van de aanpak is afhankelijk van de uitgangspunten uit artikel 4 en wordt verder uitgewerkt in de Bornse Participatiewerkwijze.

Artikel 7.
Dit artikel geeft aan dat elk bestuursorgaan zelf bewust kiest om wel of geen participatie in te zetten in een project. Daarbij is het verplicht om aan het begin van een project een participatieplan vast te stellen en dat de opdrachtgever hiervoor aan de voorkant duidelijke kaders meegeeft. Een duidelijke opdracht maakt het participatieproces zorgvuldiger.

Artikel 8.
De participatieverordening vervangt de inspraakverordening. Met dit artikel behouden we de mogelijkheden van inspraak en stellen we deze verplicht. Hierin is het belangrijk om te realiseren dat deze nieuwe verordening de verplichting geeft om na te denken over participatie bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Bij inspraak krijgt participatie alleen aan het einde van het proces de ruimte. Daardoor verbreedt de participatieverordening de inspraakverordening.

Artikel 9.
Het uitdaagrecht is een verplicht onderdeel van de verordening. Het uitdaagrecht geeft inwoners en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om een gemeentelijke taak sneller, efficiënter, beter of goedkoper te kunnen uitvoeren. Hiervoor moet een verzoek worden ingediend. Als gemeente kunnen we hier onze eigen voorwaarden aan stellen.

Bij het opstellen van de verordening is gekeken naar de verschillende manieren om het uitdaagrecht te regelen. Over het algemeen zien wij bij andere gemeenten drie varianten:

1. Een beperkte regeling in de verordening
Hierbij wordt vooral gesteld dat het uitdaagrecht bestaat en dat het college de verdere procedure zal vastleggen.

2. De hoofdlijnen in de verordening en een nadere uitwerking door het college
Hierbij staan de belangrijkste processtappen vast in de verordening, en de praktische werkwijze wordt bepaald door het college.

3. Een uitgebreide regeling in de verordening
Hierbij worden de details van het proces, de beoordelingscriteria en exacte termijnen in de verordening vastgesteld.

Voor de Bornse participatieverordening is gekozen voor de tweede variant. Dit geeft een goede balans tussen duidelijkheid en flexibiliteit. Door te kiezen voor de tweede variant leggen wij juridisch vast wat inwoners en maatschappelijke organisaties mogen verwachten van de gemeente en het proces. Daarnaast blijft er wel ruimte om aanpassingen te doen zonder een gehele nieuwe verordening te hoeven voordragen aan de gemeenteraad. Omdat gemeente Borne met deze participatieverordening beginnende is met het uitdaagrecht, wil het college ruimte houden om het proces op basis van ervaringen te kunnen verbeteren. Daarom is gekozen voor de balans die variant 2 geeft.

Artikel 10.
Dit artikel geeft aan dat het college een verzoek tot het uitdaagrecht doorstuurt naar de gemeenteraad als het verzoek gaat over een bevoegdheid van de gemeenteraad. Daarbij is het belangrijk om naast het proces zoals het omschreven staat in artikel 9, rekening te houden met de privacy van de indiener.

Artikel 11.
Bij gemeente Borne zijn we nog onze participatieprocessen aan het verbeteren. Daarom is het belangrijk om te verplichten dat er aan het einde van een proces wordt geëvalueerd. De evaluaties worden gebruikt om de processen, de participatieverordening en de Bornse participatiewerkwijze te verbeteren. Artikel 12 stelt beide evaluaties verplicht.

Artikel 12, 13 en 14 behoeven geen verdere uitleg.